

*Музики В. В.,
студентка,
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО НА РОЗВИТОК В СИСТЕМІ ПРАВ ТРЕТЬОГО ПОКОЛІННЯ, ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ ТА РОЛЬ ГЛОБАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Система прав людини пройшла тривалий період свого розвитку і є різні підстави класифікації прав людини, але для цілей даної статті бачу доречним використовувати класифікацію прав людини залежно від часу проголошення, яка виділяє три покоління прав людини: громадянські і політичні права («негативні»), соціально-економічні («позитивні») та «права солідарності».

Становленню прав третього покоління сприяла міжнародна ситуація, оскільки їх виникнення припадає на період національно-визвольних рухів, в країнах, що розвиваються та глобальними проблемами, що виникли після Другої світової війни. Ідея прав третього покоління належить Карелу Васаку, який назвав їх «правами солідарності» та відніс такі права як: право на користування спіль-

ним спадком людства, на мир, на здоров'я та безпечне довкілля, на комунікацію, а також право на розвиток.

Щодо концепції права на розвиток, то її виклав у своєму листі Голова Верховного Суду Сенегалу Кебой Мбайє, адресованому Міжнародному інституту прав людини в Страсбурзі в 1972 році. В ньому він заявив, що право на розвиток вже існує, посилаючись на статті 22-27 Загальної декларації прав людини та 55-56 статті Статуту ООН [1].

Сьогодні на міжнародному рівні проголошено право на розвиток, але важливим аспектом є можливість реалізації цього права, що є наріжним каменем там, де нерівномірність людського розвитку проявляється найбільше.

В ч.1 ст.1 «Декларації про право на розвиток» Генеральної Асамблеї ООН від 04.12.1986 року проголошено, що «Право на розвиток є невід'ємним правом людини, в силу якого кожна людина і всі народи мають право брати участь в такому економічному, соціальному, культурному та політичному розвитку, при якому можуть бути повністю здійснені всі права людини та основні свободи, а також сприяти йому і користуватися його благами». В статті 8 Декларації про право на розвиток зазначено, що даний процес повинен характеризуватися рівністю можливостей для всіх у тому, що стосується доступу до основних ресурсів, освіти, охорони здоров'я, харчування, житла, зайнятості та справедливого розподілу доходів, а також сприяти ліквідації будь-якої соціальної несправедливості [3]. Необхідно підкреслити також те, що результатом реалізації права на розвиток має бути повне здійснення всіх прав людини та основних свобод.

Крім того, з частини 2 статті 1 випливає, що суб'єктивний склад права на розвиток включає як індивідуальні так і колективні аспекти. Індивідуальний аспект характеризується можливістю кожної людини реалізовувати своє право на розвиток, а колективний надає можливості для здійснення прав народу, зокрема, право народів на самовизначення.

На Саміті Тисячоліття ООН у 2000 році 189 держав світу затвердили Декларацію Тисячоліття ООН, яка має на меті згладити нерівномірності глобального людського розвитку шляхом досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття (далі – ЦРТ) ООН до 2015 року. В ЦРТ сформульовано 8 цілей розвитку, 21 завдання та 60 інди-

торів [5], що дозволяють визначити кількісні та якісні результати діяльності, зокрема, основними цілями є:

- 1) ліквідація крайньої злиденності та голоду;
- 2) забезпечення загальної початкової освіти;
- 3) заохочення гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок;
- 4) скорочення дитячої смертності;
- 5) поліпшення охорони материнства;
- 6) боротьба з ВІЛ/СНІДом, малярією і іншими захворюваннями;
- 7) забезпечення сталого екологічного розвитку;
- 8) формування глобального партнерства з метою розвитку.

Важливо відзначити, що відповідно до резолюції 1998/72 Комісії з прав людини та рішення 1998/269 Економічної і соціальної ради була створена Міжурядова Робоча група з права на розвиток. До основних напрямів її роботи належить моніторинг та вивчення прогресу щодо здійснення права на розвиток, розробка рекомендацій та вивчення доповідей, наданих державами, міжнародними та неурядовими організаціями відносно даного права [2].

В процесі своєї діяльності Робоча група може надавати рекомендації зацікавленим країнам та сприяти створенню програм з метою заохочення права на розвиток, а також подавати доповіді на розгляд Комісії з прав людини про свою діяльність та рекомендації для Управління Верховного комісара ООН з прав людини у сфері здійснення права на розвиток.

Досягнення ЦРТ до 2015 є дуже складним завданням і потребує чималих зусиль як на національному, так і на міжнародному рівні, саме тому їх результат залежить від узгоджених дій, а саме від глобального партнерства для розвитку. Даний факт знаходить своє відображення у Резолюції Генеральної Асамблеї про право на розвиток A/RES/67/171 від 20.12.2012 року, де зазначено необхідність заохочення ефективного партнерства в країнах, що розвиваються, включаючи досягнення цілей в сфері розвитку, сформульованих в Декларації тисячоліття (наприклад, програми «Нове партнерство в інтересах розвитку Африки») [4].

Таким чином, узгоджені дії на національному та міжнародному рівні щодо реалізації права на розвиток сприятимуть згладженню нерівномірностей людського розвитку та подоланню різноманітних проблем міжнародною спільнотою. Важливим досягненням

є також те, що деякі завдання уже виконано достроково, так, наприклад, у щорічній доповіді з ЦРТ 2012 Генеральний Секретар ООН Бан Кі Мун зазначив, що зменшено масштаби бідності, покращено умови життя жителів нетрів та збільшено частку людей, які мають доступ до якісної питної води. Хоча й повне досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття до 2015 року неможливе, але підведення підсумків роботи щодо реалізації основних цілей, стане сприятливим ґрунтом для подальших програм розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лазур Я. В. Щодо класифікації прав і свобод людини. – Форум права. – 2011. – №1. – С. 565–569.
2. Межправительственная рабочая группа по праву на развитие. – Режим доступу: <http://www.ohchr.org/RU/Issues/Development/Pages/WGRightToDevelopment.aspx>
3. Резолюція 41/1283 Генеральної Асамблеї ООН: Декларація про право на розвиток. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_301
4. Резолюція Генеральної Асамблеї про право на розвиток A/RES/67/171 від 20.12.2012 року. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/488/88/PDF/N1248888.pdf?OpenElement>
5. Цілі розвитку тисячоліття. – Режим доступу: <http://www.undp.org.ua/ua/millennium-development-goals>